

***Ilze Grāvīte,
Edīte Kaufmane***

***Jaunumi plūmju šķirņu sortimentā
(pētījumu rezultāti LAP projekta ietvaros)***

Darba mērķis:

Izvērtēt Vācijā un Krievijā selekcionēto plūmju šķirņu un hibrīdu piemērotību audzēšanai Latvijā.

Izvērtējot selekcijas materiālu, kā galvenie pamatkritēriji vērtēti:

§ ražas lielums,

§ augļu kvalitāte,

§ ziemcietība,

§ augu spēja pretoties kaitīgo organismu darbībai.

Materiāls un metodika

Izmēģinājums ierīkots 2008. gadā,
Stādi izaudzēti LVAI kokaudzētavā no Hohenheimas Dārzkopības
institūta un **xxxx** saņemtajiem potzariem.

šķirnes 'Tegera', 'Tipala', 'Haganta', 'Renklod Sovetskij'

hibrīdi: Hartman 5102, Hartman 0369, Hartman 3753

kontrolšķirnes: 'Viktorija', 'Ulenas Renklode',

Izmēģinājums iekārtots:

ar fertigāciju;

bez fertigācijas;

randomizēti.

Izmēģinājumā selekcijas materiāls pētīts

laika periodā no **2008.-2014.** gadam.

Stādīšanas attālums – 4×3 m

Potcelms *P.cerasifera*

Pētījumā veiktie novērojumi un mērījumi

- **ziemcietība** (ballēs no 1-5)
- **stumbra diametra pieauguma indekss** (stumbra diametru mēra 20cm augstumā no zemes ik rudeni);
- aprēķināts **stumbra šķērsriezuma laukums**;
- **ziedēšana**:
 - **sākums**, kad 10% no ziediem atvērušies;
 - **intensitāte** (ballēs) 0 – ziedu nav, 5 – zied bagāti;
- **augļu ienākšanās laiks**: kad 50 % no ražas sasniegusi vākšanas gatavību.

– **ražā:**

- kg no koka (no 2010.-2014.gadam),
- raža no stumbra šķērsgriezuma laukuma.

– **augļu kvalitatīvās īpašības:**

- organoleptiskā metode: ballēs 1 – 5
- augļu vidējā masa, g
- pēc ražas vākšanas novākšanas noteikta:
 - cietība (kg cm^{-2}),
 - titrējamā skābe (% uz ābolskābi),
 - šķīstošās sausna (Brix%).

Tegera

Tipala

‘Haganta’

REZULTĂȚI

Ziedēšanas laiks un intensitāte

	Aprīlis		Maijs			
	20.-25.	26.-30.	1.-5.	6.-10.	11.-15.	16.-20.
H-5102			2014.		2012.	2013.
H-3753			2014.	2012.	2013.	
Haganta				2014.	2012.	2013.
Tipala	2014.g.			2012.	2013.	
Tegera			2014.	2012.	2013.	
Viktorija	2014.g.		2012.	2013.		
Ulenas Renklode			2014.	2012 / 13		

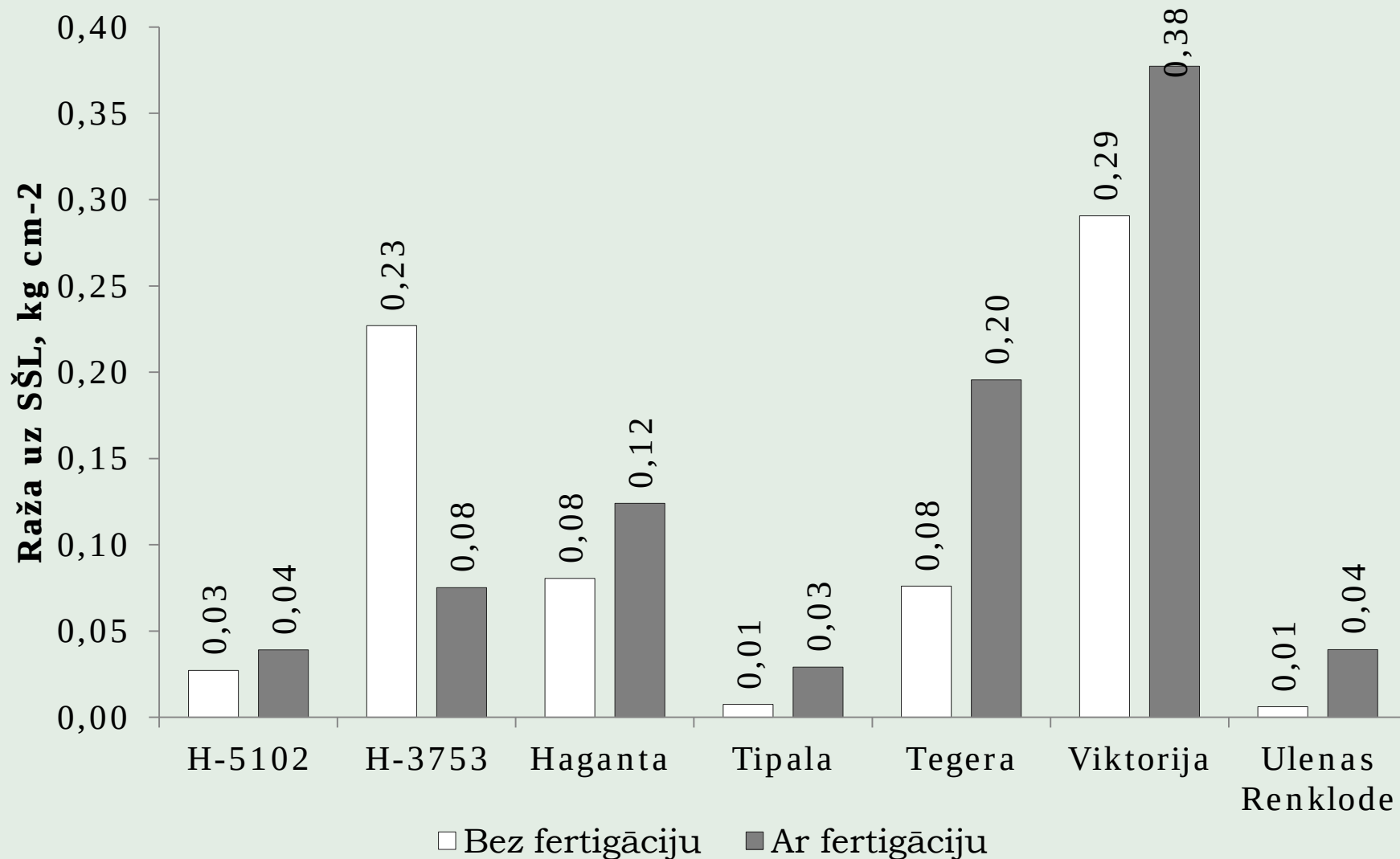
Visas izmēģinājumā
iekļautās šķirnes un
hibrīdi pieder **vidēji
ziedošo** šķirņu grupai

Augļu ienākšanās laiks

Augļu ienākšanās	Augusts				Septembris				
	5.-9.	10.-19.	20.-25.	26.-30.	1.-5.	6.-10.	11.-15.	16.-20.	21.-25.
H-5102		2014.							
H-3753			2014.		2013.				
Haganta						2013.		2014.	2012.
Tipala	2013.		2014.						
Tegera	2013.	2014.	2012.						
Viktorija				2014.					
Ulenas Renklode			2014.						

No izmēģinājumā iekļautajām šķirnēm vēl ienākšanās ir 'Haganta', pārējām- vidēja ienākšanās

Ziemcietība laba šķirnēm ‘Tegera’, ‘Haganta’ un hibrīdam H-3753 arī pēc bargajām 2010., 2011., 2012. gada ziemām.

Šķirnes		Gadi	Vid raža no koka, kg		Avm, g		Cietība, kg cm ⁻²	ŠSS Brix%	Titr. skābe %
			Bez fertig.	Ar fertig.	Bez fertig.	Ar fertig.			
H-5102		2013	1,4	2,9	24,7	48,7	1,63	14,6	1,02
		2014	0,5	1,2	21,7	27,3			
H-3753		2013	6,9	2,6	29,4	33,2	2,72- 2,98	11,2- 13,2	1,69- 1,96
		2014	10,9	16,0	38,7	43,4			
Haganta		2013	2,4	6,8	57,5	57,8	2,27	17,6	1,50
		2014	6,0		44,5	48,9			
Tipala		2013	0,1	2,1	29,0	39,0	1,98	12,5	1,33
		2014	1,2	2,4	35,3	36,2			
Tegera		2013	7,2	8,7	30,0	35,0	2,15	13,9	1,38
		2014	6,5	7,8	30,5	41,5			
Tegera Čehijā			4,8		33,5		1,53	16,0	
Haganta Vācijā					55-70			18,3	
Kon- trol- šķir- ne	Viktorija	2013	16,3	20,0	39,2	41,4	1,17	14,8	1,54
		2014	19,7	26,0	39,5	35,0			
	Ulenas Renklode	2014	0,6	3,2	56,4	54,6			12

Augļu kvalitatīvās īpašības

2014	Izskats	Garša	Kauliņa atdalīšanās	Gatavība
H-5102	4,8	4,3	4,6	4,7
Tegera	4,3	4,2	4,9	4,5
Tipala	4,3	3,8	4,7	4,3
Haganta	4,7	4,4	4,7	4,5
<i>Ul.Renklode</i>	4,3	3,7	3,7	4,8
<i>Viktorija</i>	4,7	4,3	4,1	4,8

Koku vainagu formas

Koku vainagu formas

Tegera

Tipala

Koku vainagu formas

Haganta

Jaunais Hartmana šķirņu un hibrīdu pārbaudes
izmēģinājums ierīkots 2014.gadā

Institūtā 2013. gadā iestādīti pārbaudei W. Hartmana hibrīdi un šķirnes:

Juna - ienākas jūnija beigās, pirmā plūme, kam izdevies „apsteigt” agrīno ‘Ruth Gerstetter’

Felsina - Ļoti garšīga, ražīga, ražo regulāri, pašneauglīga. Ienākas augusta 2.nedēļā

Institūtā 2013. gadā iestādīti pārbaudei W. Hartmana hibrīdi un šķirnes:

Corola - Dzeltena ar sārtu vaidziņu, ovāla, ļoti salda, laba konsistence, augļi palieli, ienākas aug. 1. nedēļā. Pašauglīga.

Azura (bija Nr.7302)- Ražīga, ražo katru gadu, pašauglīga, brīvs kauliņš, ienākas augusta vidū, augļi zili, lieli 33-45 g, ļoti garšīgi, saldi: 17-18,5 Brix%, mīkstums skrimšļains, blīvs, izturīga pret šarku.

Jojo – Zili, lieli (50-60 g) augļi, saldi, līdz šim vienīgā šarkas rezistentā šķirne.

Institūtā 2013. gadā iestādīti pārbaudei W. Hartmana hibrīdi un šķirnes:

Harbella - Zila. Ļoti ražīga (pārsvarā jāretina). Augļi izcili, skaisti un garšīgi. Ienākas augusta beigās. Pašauglīga. Ne īpaši izturīga pret šarku.

H-7286 - Zili, lieli augļi, salda, ienākas augusta 3.ned., pašauglīga, kauliņš labi atdalās. Ļoti veselīgs koks.

Institūtā 2013. gadā iestādīti pārbaudei W. Hartmana hibrīdi un šķirnes:

7184 - Zili, milzīgi augļi (55-67 g, vienu gadu pat 86g), saldi 22-24 Brix%.

Garša 7-9 balles (9 baļu skalā), ražo labi.

Kauliņš atdalās labi.

Ienākas augusta beigās, sept. sāk.(reizēm vidū).

Haroma – mazāks augums kā vidēji, kvalitatīvi augļi

5099 – Šarkas izturīga, ar izcilu garšu, brīvu kauliņu. Ienākas jūlija 2., 3. dekādē

Kāpēc tieši W. Hartmana selekcijas materiāls ir mums tik interesants?

1. **Cīņa ar bīstamāko plūmju slimību Šarku** - ir tikai viens ceļš – izturīgas (rezistentas) šķirnes!!!! Latvijā vēl tā nav problēma, bet var kļūt par problēmu!

W. Hartmans Hohenheimas universitātē ir radījis pasaulē pirmo pilnībā Šarkas izturīgo (rezistentu) šķirni ‘Jojo’ (reģistrēta 1999. gadā, aug daudzās Eiropas valstīs).

2. **Pagarināts ražošanas periods** (šobrīd agrākā šķirne ‘Juna’ - ienākas jūnija beigās, vēlākās šķirnes ienākas oktobra pēdējā nedēļā(!)). *Tās, kuras Hohenheimā ienākas vēlāk kā sept. vidū, Latvijā audzēt nevarēs, jo starpība ir 2-3 nedēļas*).

3. **Augļu kvalitāte** (lieli augļi (vid. 40-50 g), stingrs, salds mīkstums (jaunākajiem hibrīdiem **23-28 Brix%**), kauliņš viegli atdalās) un pašauglība. Selekcijas mērķis- galvenokārt degvīna ražošanai, žāvēšanai, konditorijai.

4. W.H. audzēknis M.Neumullers ir radījis **šarkas rezistentus mājas plūmju potcelmus** ‘Weiwa’ un ‘Wawit’, kas uzrādījuši ļoti labus rezultātus Polijā. Tie ir veģetatīvi pavairoti Vangenheima plūmes kloni.

Koki uz potcelma ‘Weiwa’ šogad tika iestādīti LVAI izmēģinājumā kombinācijā ar ‘Viktorija’ un ‘Jubileum’ un pārbaudīti salīdzinājumā ar citiem auguma samazinošiem potcelmiem un Kaukāzu plūmes potcelmiem²².

Pēc šķirņu pārbaudes līguma parakstīšanas 2012. gadā

Ļoti gribas cerēt, ka vismaz kāda no Hartmana šķirnēm labi jutīsies arī Latvijā!!!!

Ренклод Совetskij`

`Renklod Sovetskij`

Koks:

Vāji augošs, līdz 3 m augsts, plaši piramidāls, rets, diezgan rets lapojums. Vainaga forma līdzīga kā 'Altāna Renklodei'.

Augļi:

Ienākas vidēji agri.

Lieli, vidējā masa 42g (atsevišķos gados līdz pat 80 g), regulāras formas, apaļi, šuve sekla, bet skaidri izteikta, neplaisā.

Miziņas pamatkrāsa zaļa, virskrāsa intensīvi tumši violeta, ko vēlāk pārņem purpurkrāsa un zilgana vaska apsarme.

Augļu mīkstums bāli dzeltens, blīvs, gataviem augļiem kļūst maigs un sulīgs. Garša patīkami saldskāba, degustācijās novērtēta virs 4,5 ballēm (5 ballu sistēmā).

`Renklod Sovetskij`

Zied vidēji agri. **Pašauglīga**. Potēta uz plūmes sāk ražot 4-5 gadā, ražas kāpums straujš. Pirmajos četros gados vidējā raža no koka 5 kg, pilnražā 34 kg no koka (pat 50 kg no koka). Ražo katru gadu.

Ziemcietība gan kokiem, gan ziediem ļoti laba, pat ļoti aukstās ziemās sala postījumi bijuši nelieli.

Ziediem salnu postījumi nav novēroti.

Pret **moniliozi** (augļu puvi) ļoti izturīga, pret **klasteroporiozi** (cauršautās lapas) – vidēji izturīga.

Paldies par uzmanību!